

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפלכר באגדד ובסולת פלמו

גליון מס' 817
האזינו וחג הסוכות
י"ב תשרי התשפ"ו

לתגובות, הערות והארות ולקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהג בת מנורה ע"ה

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם אביגיל בת אורה תחי', ולהצלחת כל התומכים והמסייעים בהפצת העלון ברותניות ובגשמיות

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן
מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום מאיר ואלק שלום"א

שמחנו באחדותנו!

רק לפני שלושה ימים צמנו ועיינו את נפשנו. בכפיפת קומה אמרנו עשרה וידויים, התענינו חמישה עינינו, ניצבנו בבושת פנים, ככלים מלאים בושע וכלימה. והנה לא עבר שבוע, וכבר אנו בזמן שמחתנו! האין המעבר חד מדי, האין השוני קוטבי מדי? ארבעים ימי סליחות וחשבון נפש נוקב עד דיכדוכה של נפש, ארבעים ימי הצהרה שדלים אנו וריקים - "לשמחה, מה זו עושה?"

הן ידוע הסיפור, בילד שהגיע הביתה עם תעודה. מגיש לאביו, שיחתום. קורא האב: "תפילה, בלתי מספיק". הלאה: "משנה, בלתי מספיק". הבן עוקב בלב הולם, אבל האב אינו מוגיב. "עברית, בלתי מספיק. חשבון בלתי מספיק". הלאה: "זימרה: מצויין..."

פליק, סטירה מצלצלת. הילד בוכה: "אבל אבא, למה?! בזימרה דוקא הצטיינתי!" והאב עונה, ועיינו בורקות: "אחרי כאלו ציונים, עוד יש לך חשק לשיר ולזמר?"... ואנו, אחרי כאלו וידויים, אחרי כזה "על חטא", כזה חשבון נפש, עתירת רחמים ותחנונים, נחוג את זמן שמחתנו?

שתי תשובות בדבר: אם הילד מתעצל ואף מפריע וגם מזמר ושמה, אכן מגיעה לו הסטירה. שיא התביעה היא: "כי רעתכי אז תעלוזי" (ירמיה י"א), "שכשאתם עוברים עבירה אתם שמחים".

רבנו עובדיה ספורנו זצ"ל מציין, שמשה רבינו עליו השלום לא שבר את הלוחות בשמענו שבני ישראל עשו את העגל.

מותי הוא שבר אותם - כשראה את המחולות סביבו, שהם שמחים בו!

אבל אם הביא את התעודה בדמעות בעיניו, הבטיח לשנות דרך, הבטיח להתחיל ללמוד ברצינות, והאב קיבל הבטחתו וחתם - או אז ודאי גואה השמחה, ופורצת שירה...

כך גם אנו. בראש השנה וביום הכיפורים, לא שרנו. "אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: מפני מה אין ישראל אומרים שירה, לפניך בראש השנה וביום הכיפורים? אמר להם: אפשר מלך יושב על כסא דין וספרי חיים וספרי מותים פתוחין לפניו, וישראל אומרים שירה?"

אבל כשהאב הרחמן קיבל עתירתנו, וחתם אותנו לחיים טובים, ואמר: מה שהיה היה, מכאן והלאה חשבון חדש, אזי יוצאת בת קול ואומרת: "לך אכול בשמחה לחמך", כבר נשמעה תפילתכם! אזי מגיע זמן שמחתנו!

ויתכן שיש טעם נוסף לכך, שסוכות הוא זמן שמחתנו. לא פסח, לא שבועות, דוקא סוכות! כי בפסח, ביציאת מצרים, היו בישראל מעמדות מעמדות. "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל", היו אדונים והיו שפחות. בשבועות, במתן תורה, היו מעמדות מעמדות: "מושה מחיצה לעצמו, ואהרן מחיצה לעצמו, והכהנים מחיצה לעצמם", ולשבעים זקנים מחיצה בפני עצמם ולכל יהודי מקומו המוגדר.

אבל בימי הדין, עם כל המורא והחרטה, יצאנו גם מורווחים: כולנו היינו "בסירה אחת", "אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלקיכם, ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם, כל איש ישראל". גדול וקטן שם הוא, צדיק ולמדן ובעל בית ועם הארץ. כולם צמו יחדיו, כולם היכו על חטא, כולם העתירו לסליחה. מובן שלא חטאו של הצדיק כחטאו של הרשע, זה נתבע על מחשבה דקה וזה על מעשה חמור.

אבל ככלות הכול, היינו כולנו באגודה אחת. וזו סיבה לשמחה! זו שמחת חג הסוכות בו נאמר: "כל האזרח בישראל ישבו בסוכות", מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת. חג הסוכות, בו נוטלים אנו את ארבעת המינים: האתרוג הרומז לצדיקים המושלמים, התמר הרומז לבעלי תורה, ההדס הרומז לבעלי מצוות, וערבי נחל, הפשוטים. בלא טעם וריח, לא תורה ולא מצוות. ועם כל זאת כולם באגודה אחת - האין זו סיבה לשמוח לפני ה' שבעה ימים! יתן ה', ואחדות ושמחה זו ילונו תמיד!

מדברי מרן זצוק"ל בשיעורו בענין כוונת ישיבה בסוכה: דרשו רבותינו גזירה שוה ט"ו ט"ו מחג המצות, שהוקש חג המצות לחג הסוכות, וכמו שבפסח חובה לאכול מצה לילה ראשונה, ואח"כ בשאר ימים אין חובה לאכול מצה, ויכול לאכול כרצונו אורז ושאר מאכלים.

בגמ' (סוכה כז.) למדו סוכות מפסח, שגם בסוכות חובה לאכול כזית דגן בסוכה, כמו פסח שחובה לאכול כזית מצה.

ומרן השו"ע בסימן תרכ"ה כתב: "בסוכות תשבו שבעת ימים וגו', כי בסוכות הושבתי את בני ישראל", הם ענני כבוד שהקיפם בהם לבל יכם שרב ושמש. ולכאורה אין דרכו של מרן השו"ע לפרש פסוקים בספר השו"ע?

אלא כתב הבית חדש וביכורי יעקב, כוונת סימן זה - לפסוק ההלכה, שיש חובה כשאוכלים בסוכה לחשוב על סיבת המצוה, לפני שאוכל את הכזית שחייב בו, שיכוין וידע כי הוא אוכל לשם זכירת ענני הכבוד, שהקב"ה הקיפנו מד' רוחות העולם, ומלמעלה ומלמטה, שלא ירגישו טורח כשדורכים באדמה, ועוד ענן אחד היה הולך לפניו ומיישר להם הקרקע, כעין חיל הנדסה ההולך קודם אנשי צבא, ואם יש נחשים ועקרבים היה הענן שורפם, וכן מיישר הרים ועמקים שלא יטרחו בהליכתם. וילכו בדרכם לבטח.

וכדי לזכור מעשי ה' חסדיו ונפלאותיו, ולא די שיחשוב, אני מכוין לעשות את מצות ה', שציונו לישב בסוכה, כפי שעושה בשאר המצוות, אלא יכוין, שאני עושה המצוה לזכור את ענני הכבוד שהקב"ה הקיפנו בהם, כי מצוות צריכות כוונה לעיקר המצוה, שעושה לשם מצוה, ובמצוות סוכה צריכה כוונה נוספת לטעם המצוה.

החיד"א סיפר מעשה בחכם אחד, שמו רבי מנשה הררי שאכל בסוכה, ואחר שהלך לישון התעורר וזכר שלא כיון כונה זו, מיד קם ממטתו נטל ידיו, ואכל שוב וכיון כוונה זו. ומזה נדע ונבין גודל החובה שבזה, עכ"ל.

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"מדוע חג הסוכות בתשרי?"

הטעם לכך שנקבעו ימי חג הסוכות בחודש תשרי, מובא בשם האדמו"ר מסלונים, שביאר זאת בדרך משל:

בן מלך, נתן לו אביו משרה בעלת סמכויות ואחריות רבה. בן המלך, שהיה עצל ולא הורגל מעודו בעבודה, לא כל שכן, שלא הבין אחריות מה היא, מעל בתפקידו באופן שנגרם נזק רב לממלכה.

כעס המלך מאד על בנו והגלהו מביתו אל ארץ נכריה.

לאחר ימים ושנים ביקש בן המלך לשוב אל ארמון אביו ושלה שליחים, כדי שיפייסו את אביו, אולי ימחל לו. נתרצה המלך לבנו והשיבו אל הארמון, אולם לא השיבו על כנו ולא נתן לו כל תפקיד, כי חשש שמא בנו עומד עדיין בעצלותו, ולא שב אליו אלא מחמת צערו בגלותו. כעבור זמן לא רב הבחין האב, כי את כל אשר הוא שואל ומבקש מבנו הוא ממנה לעשות באהבה רבה, או אז השיבו אביו לתפקידו ונתן בידיו סמכויות.

כן הוא גם הנמשל: כאשר שבים בני ישראל בתשובה אל אביהם שבשמים, אין הדבר ברור מדוע שבו, אולי מחמת יראת העונש הצפוי לעוברי רצונו? אולם כאשר רואה מלכו של עולם כי בימי חג הסוכות מקיימים בני ישראל את מצוות החג באהבה רבה ובשמחה – אות ומופת הוא לכך ששבו אל ה' בכל ליבם!

"מצות עשה דאורייתא..."

אחד מגדולי תלמידי החכמים שבעיה"ק "בני ברק", פגע בדרכו באברך צעיר בערב סוכות, בשנה שיום טוב הראשון של החג חל להיות בשבת, ואין בו נטילת לולב, ואמר לו: שמע, כולם טרודים היום בחיפוש מדוקדק אחרי אתרוג מהודר, כדי לקיים מצוה מדרבנן (מצות ד' מינים בחול המועד אינה אלא מדרבנן), ואני הולך לקיים מצות עשה דאורייתא, דהיינו לקנות בגדי צבעונים לאשתי (רמב"ם הלכות יו"ט פ"ו, הלכה י"ז, ח"ה).

"תשובתו של רבי לוי יצחק מברדיצ'ב"

ידוע היה הצדיק רבי לוי יצחק מברדיצ'ב במידת הכנסת אורחים נפלאה. בכל השנה כך, ובחג הסוכות על אחת וכמה וכמה. מהדר מאד היה במצוה זו ומחפש, פעמים אף בכל העיר, עד שהיה מוצא אורחים שיאותו להתארח בסוכתו. אורחים אלה לא היו תמיד מהוגנים ביותר, ופעמים אירע, שבסוכתו התארחו פשוטי עם, בורים ועמי ארצות.

רבי – תמהו חסידיו – מדוע אינך בורר את האורחים הנכנסים לסוכתך, והלא לפעמים אורחים שלך, בהתנהגותם הפשוטה, אינם מכבדים אותך ואת סוכתך?

לעתיד לבוא – השיב הרבי – כאשר ישבו כל הצדיקים בסוכת עורו של לוויתן, ודאי ארצה גם אני להשתתף ולהסב עימהם, או אז יאמרו לי הממונים: איך אתה מיעז להיחזק ולהיכנס לכאן, והלא איש פשוט אתה? אין מקומך כאן בין קדושי עליון!

אמנם – סיים הרבי – אז אוכל להשיב להם: אמת הדבר, צודקים אתם, אולם אף אני בסוכתי אירחתי אנשים פשוטים, אם כן, תנו לי גם אני להיכנס...

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

מהו הדבר שעשוי להביא לאדם את הזכויות הגדולות?

סיפר רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: "לפני יום הכיפורים נכנסתי אל מרן ראש הישיבה, הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצוק"ל, ושאלתי אותו על מה הוא מציע לעורר את הקהל, לקראת יום הדין? ובמילים אחרות: מה הוא הדבר שעשוי להביא לאדם את הזכויות הגדולות ביותר?

"מרן השיב: 'זיכוי הרבים!'. ואני רוצה להסביר מעט את דבריו", אמר הרב שליט"א.

"הגמרא אומרת שהרשע שעושה מצוות וטורפין לו אותן בפניו, משום שנאמר: 'לרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי' וכו'.

והנה, הגאון רבי יצחק אלחנן אומר שכל זה בשאר מצוות, אבל כאשר הרשע התעסק במצוות צדקה, לא טורפין את המצוה הזו.

ומדוע? – מפני שבמצויאות היה מי שנהנה מהמצוה שעשה הרשע, והוא העני. ואם כן לא אכפת לנו שעושה המצוה היה רשע, אם אדם אחר נהנה מכך – מגיע לו שכר על כך.

"לפי זה אפשר גם לפרש את דברי מרן הגראי"ל בענין זיכוי הרבים. שכן, גם אם מדובר באדם התואם את ההגדרה של 'טורפין לו זכויותיו בפניו', אבל המציאות היא שכאשר אדם מתעסק בזיכוי הרבים, יש רבים שנהנים ממנו ומתחזקים בגין המעשה שעשה, אם כן אין לך זכות גדולה מזו ליום הדין.

"ויש לדעת, שכאשר אומרים 'זיכוי הרבים' – אין הכוונה רק למי שמזכה אלפים ורבות בהפצת דברי חיזוק וכיוצ"ב.

גם לומד תורה צנוע שבצנועים, היושב בפינתו ושוקד על התורה בשמחה ובחשק, ויש שלוקחים ממנו דוגמא ומופת כיצד ללמוד, ונדבקים בהתלהבות שלו, ומתחילים ללמוד יותר בחשק, הרי שגם הוא נקרא 'מזכה הרבים', וגם עליו התכוון מרן ראש הישיבה.

"יתירה מכך. כדי לקרב את האדם לבוראו ולהשיבו בתשובה שלימה, לא צריך להיות דווקא פעיל בארגון שמטרתו להחזיר בתשובה. די שיהודי ירא שמים יתנהג כראוי, ויזכיר את קרבתו הוא לבורא עולם, כדי שהאדם העומד ממול, שלא זכה עדיין להימנות על באי בית המדרש, יתרשם, יתפעל, ויסיק מסקנות מידיות".

בכל פעולה ופעולה אדם יכול לקדש את שמו יתברך, ולקרב אליו את הבנים התועים, ובמיוחד בתקופה שבה אנחנו חיים, כשהאמצעים התקשורתיים בין אדם לחברו נעשו זמינים כל כך, ואפשר לעשות בהם שימוש חיובי למען כבוד שמו.

אם נחשוב לרגע, נראה שבכל יום ויום עומדות לפנינו הרבה הזדמנויות כאלו, בהן אנחנו יכולים לקרב יהודים תועים להשם יתברך צריכים רק להתבונן בחשיבות הדבר בתקופתנו ולרצות בכך.

ביני לבני

הרה"ג **יחיאל פליסקין** שליט"א
מח"ס "שתולים בבית השם" ועוד

חוצפה יסגא (ב)

אז איך עוצרים את החוצפות?
הדרך למנוע את

החוצפות היא פשוטה, יחסית.

בכל פעם שאחד מילדינו מדבר אלינו בחוסר דרך ארץ, מומלץ שנפסיק את עיסוקינו או שיחתנו למספר שניות, נביט בפני הילד בפנים רציניות, ונאמר בטון ברור (אך לא בכעס): "סליחה, אני לא מסכים שתדבר אלי ככה!". או: "בבית שלנו לא מדברים כך לאבא/לאמא". או כל נוסח דומה. לאחר המשפט הקצר הזה, כדאי להמשיך ולהביט בו עוד מספר שניות, כדי להמחיש שאנחנו ממש ממש רציניים בכוונתנו. וזהו. הסתיים האירוע להפעם.

ומה עושים אם למחרת הילד מתחנף שוב? ובכן, אם הילד מתחנף שוב (יותר נכון: כאשר הילד מתחנף שוב) לא מאבדים את העשתונות, אלא חוזרים שוב על אותה תגובה!

ומה עושים אם הילד מבקש משהו בשפה לא ראויה?

אם הילד מבקש משהו בשפה לא ראויה, זה גם נכלל בגדר של חוצפה.

למשל, אם הוא אומר: "אמא, אני רעב! תכיני לי אוכל!". או: "אבא, תביא לי כבר את הרב-קו, בגללך אני מאחר את האוטובוס!", אסור בשום אופן למלא את בקשתו. שהרי אם נמלא את בקשתו, אנחנו בעצם משדרים לו שהשפה החצופה שלו היא תקינה.

ומה יקרה אם הילד יישאר רעב? אז הוא יישאר רעב. ומה יקרה אם הוא יפסיד את האוטובוס? אז הוא יפסיד את האוטובוס. זה צריך להיות עקרון ברזל בכל בית יהודי: אנחנו לא נענים לדיבור שאינו מכובד, יהיה המחיר אשר יהיה.

למעשה, במצב כזה יש כמה אפשרויות לתגובה:

(1) אפשר להגיד לו: "נא לבקש שוב בשפה ראויה". ואז אם הוא יבקש בשפה ראויה – הוא יקבל. אם לא – אסור לתת לו את מה שהוא ביקש.

(2) אפשר להגיב לו כדלעיל: "סליחה, לא מדברים אלי ככה".

(3) ואפשר פשוט – להתעלם. למה להתעלם? משום שאנו רוצים להעביר לילד מסר מאוד חד משמעי: השפה הזו של חוצפות – היא בכלל לא שפה קבילה בבית שלנו. זה כאילו דיברת בסינית. אנחנו פשוט לא מכירים את השפה הזו, ולא דוברים אותה כלל (ואין לחשוש שהילד לא יבין מדוע התעלמנו, הילדים פקחי ם תופסים מצוין).

זהו הבסיס למניעת החוצפות. וככל שתנהגו כן בעקביות ולאורך זמן, תוכלו להבחין למרבה הפלא כי מפלס החוצפות יורד, ויורד ויורד...

המשך בגיליון הבא א"ה